

Geef jonge moordenaar niet op

De roep om vergelding klinkt luid na de moord op Savannah en Romy, maar alle jonge criminelen hebben recht op een nuchtere analyse. Daar heeft ook de samenleving het meest aan, schrijft *Malou van Hintum*.

De jonge leeftijd van de jongens die Savannah en Romy mogelijk misbruikten of vermoordden lijkt bij mensen extra weerzin op te roepen. Er vallen termen als 'monsters' en 'beesten'. Waarom? Omdat we geloven in 'kinderlijke onschuld'?

Geweldadig gedrag ontstaat maar zelden uit het niets. Bij mensen wier gedrag flink ontspoorde, gaat iets mis tussen de oren. Dat is voor jonge mensen niet anders.

Het zaadje voor dit soort gedrag wordt soms al vroeg geplant. Al vóór de geboorte kan de hersenontwikkeling van een foetus verstoord raken doordat de baarmoeder geen veilige buik is, maar een stressvolle omgeving waarin giftige stoffen als medicatie, drugs, nicotine of alcohol het brein beschadigen. Hoe beroerder een zwangere vrouw eraan toe is en hoe slechter ze voor zichzelf zorgt, hoe groter de kans op problemen bij haar kind.

Zo maken sommige kinderen al voor hun geboorte een bijzonder slechte start. Maar biologie alleen is niet lutsbepalend. Sommige mensen lopen wonderlijk genoeg geen schade op, anderen worden angstig en teruggetrokken en weer anderen ontwikkelen gedragsproblemen. Wat doe je vervolgens met zo'n lastig kind? Die schreeuw je tot de orde of geef je klappen, uit woede, machteloosheid of omdat je simpelweg niet beter weet. Klappen en schreeuwpartijen waartegen kinderen zich soms beschermen door er gevoelloos voor te worden, want met gevoelloosheid kun je angst bezweren.

Voor mijn boek *Brein onder druk* sprak

ik met 'rotjoch' Nino. Zijn stiefvader was een kooivechter van twee meter lang, gebruikte anabolen en sloop veel. Hij had er een hekel aan als die slaap verstoord werd. Hij sloeg Nino's moeder, Nino zelf en zijn zeven jaar oudere broer, die op zijn beurt ook Nino weer sloeg. Nino stopte op zijn tiende met huilen. „Elke keer als ik huilde, deed dat pijn en leek het of ik iets verloor.” Maar met gevoelloosheid worden kinderen ook gevoelloos voor pijn en verdriet van anderen.

Nino was bang om thuis te zijn en dus was hij altijd op straat te vinden. „Angst is je grootste vijand”, zegt hij. „Als je dan in de puberteit een grote en sterke man wordt, kun je die angst de baas worden. Dan hoef je niet meer bang te zijn voor anderen. Je ziet dat je niet langer in gevaar bent, maar je bent zelf een gevaar geworden.” Nino ging op vechtsport, verkocht xtc-pillen en harddrugs en belandde vóór zijn zeventiende twee keer in de gevangenis voor mishandeling.

Toch kan het goed aflopen met kinderen die een foute start maken. Nino werkt inmiddels met jonge delinquenten en begint na de zomer aan een universitaire studie. Dat is, in dit geval, te danken aan een betrokken en vasthoudende hulpverlener en een rechter die Nino naar school stuurde. Maar niet iedereen kan daarop rekenen – met soms misselijkmakende gevolgen.

Er zijn jongens van een jaar of twaalf die, als ze thuiskomen, onder dwang hun (stief)moeder moeten bevredigen en hun zusje moeten misbruiken. Sommige van zulke jongens compenseren hun schaamte en vernederingen door buitenshuis de baas te spelen over kinderen die ze wél aankunnen. Op een slechte dag vergrij-

Is zo'n jongen van slachtoffer dader geworden? Of is hij slachtoffer en dader ineen?

Malou van Hintum is wetenschapsjournalist en auteur van het boek *Brein onder druk. Over stress, agressie en veerkracht*.

pen ze zich aan een jong meisje. Als zo'n meisje niet doet wat ze willen, maar zich verzet en gilt, raken ze in paniek of worden ze razend. Op zo'n slechte dag doen ze na wat ze thuis meemaken: ze schoppen, slaan, knippen de keel dicht. Totdat het gillen stopt en het lichaam niet meer tegenspartelt.

Is zo'n jongen van slachtoffer dader geworden? Of is hij slachtoffer en dader ineen?

Natuurlijk hebben lang niet alle criminele jongeren zo'n dramatische achtergrond. Ouders en kinderen kunnen bovendien doodgevoel pech hebben als een kind een ongelukkige combinatie van genen heeft die antisociaal en gewelddadig gedrag bevordert. Is zo'n kind slecht en verdient het straf, of is het ziek en moeten we zoeken naar goede behandeling?

De jeugdgevangenen zitten vol met jongeren met psychiatrische problemen: onderzoekers schatten tussen de 60 en 90 procent. Dat kan variëren van een licht verstandelijke handicap tot een ernstige antisociale stoornis. Helpen we de maatschappij en helpen we deze jongeren door hen te straffen? Of kunnen we beter behandeling vóór genoegdoening laten gaan en zo de kans vergroten dat we een jongere terugkrijgen die niet meer de fout in gaat?

Het is logisch dat bij deze zeer ernstige misdrijven de ontzetting overheerst, en de roep om vergelding is begrijpelijk. Maar mochten de verdachten van 14 en 16 jaar inderdaad de daders zijn, dan hebben zij net zoals alle andere jonge criminelen recht op een goede, nuchtere analyse en een adequate behandeling. Daar hebben ook wij het meest aan.

Let op, Europa vindt zijn *schwung* terug

Emmanuel Macron wordt geen vleugellamme president, ziet *Matthew Karnitschnig*. En daarmee kan de Europese revolutie weleens zijn begonnen.

Het afgelopen jaar leek de ondergang van Europa vaak eerder een kwestie van 'wanneer' dan van 'als'. Des te verbazender is het om te zien dat het continent gaandeweg zijn elan terugkrijgt.

Dit betreft niet alleen de reeks overwinningen van pro-Europese politici, van Oostenrijk tot Nederland tot Frankrijk. Qua economische prestaties, plannen voor een gezamenlijke defensie of zelfs de Brexit heeft de Europese Unie de laatste maanden een ongewone veerkracht getoond. „Het lijkt wel of de Europese samenwerking toch op een steviger grondslag berust dan het zich een jaar geleden liet aanzien”, stelde de Duitse conservatieve *Frankfurter Allgemeine* dit weekend vast.

De overheidsbodes hadden in één ding gelijk – de politieke wind in Europa draait. Alleen niet zoals de meesten verwachtten. Neem Emmanuel Macron. Ook na zijn overtuigende overwinning op Marine Le Pen in de Franse presidentsverkiezingen van vorige maand bestond er twijfel of hij bij de parlementsverkiezingen die aanhang vast zou kunnen houden. Sommige waarnemers voorspelden zelfs dat hij een vleugellamme president zou worden.

In plaats daarvan ligt hij op koers om een indrukwekkende meerderheid in het Franse parlement te behalen. Daarmee zal hij vermoedelijk vaart kunnen maken met de hervormingen op de arbeidsmarkt en andere moeilijke economische terreinen die algemeen als wezenlijk worden beschouwd om de Franse economie weer tot leven te wekken.

Eén Franse televisiecommentator was zo ondersteboven van de monsterzege van En Marche! in de eerste ronde dat hij die een 'revolutie' noemde. Maar de echte revolutie zou wel eens niet in Frankrijk, maar in Europa kunnen ontstaan. Macrons visie om Europa vooruit te brengen, met plannen voor een gemeenschappelijke begroting in de eurozone, een minister van Financiën en zelfs een apart parlement voor de deelnemers aan de muntunie, is even gewaagd als omstreeden. Zoals bij zoveel in Europa tegenwoordig ligt het lot van zijn visie ten oosten van de Rijn.

Sommigen in Duitsland zien Macron als Europa's laatste kans na jaren van aanhoudende crisis. Het eerste bezoek van Macron als president vorige maand aan Berlijn leidde zelfs tot een pro-EU-demonstratie. De vraag is wel of Angela Merkel bereid is de handen ineen te slaan met haar nieuwe Franse partner.

Als we de peilingen mogen geloven, is de Duitse leider allesbehalve zeker van de overwinning bij de verkiezingen in september. Sommige Merkel-watchers voorspellen dat zij om haar nalatenschap zeker te stel-

De politieke wind in Europa draait inderdaad, maar niet in de verwachte richting

len een ambitieuze EU-hervorming zal omarmen.

Merkels volgende termijn zal vermoedelijk haar laatste worden. En ook al is ze al meer dan tien jaar kanselier, Merkel heeft haar faam vooral gevestigd in crisisgevechten. Bij de schulden crisis in de eurozone en de vluchtelingeninstroom is Merkel vooropgegaan in de strijd om Europa intact te houden. Zal ze haar laatste jaren als kanselier gebruiken om de toekomst van de EU veilig te stellen en haar plaats in de geschiedenis als meer dan een bekwaam beheerder te waarborgen? Ook als dit haar wens zou zijn, is het onduidelijk of haar centrum-rechts blok haar dit zal toestaan. Macrons visie berust op een vorm van collectivisering van de Europese schuld, een idee waarvan veel Duitsers weinig moeten hebben.

Dan is er nog de rest van Europa. Niet iedereen, vooral niet in Oost-Europa, is enthousiast over de herstart van de Frans-Duitse 'motor'. Aan Merkel de moeilijke taak om niet alleen haar partij en haar land te overtuigen dat Europa het risico waard is, maar ook de rest van de EU.

Ze hoeft alleen maar naar de overkant van het Kanaal te wijzen om duidelijk te maken waar ze staat. Net nu de liberale, pro-Europese krachten hun macht in Frankrijk en Duitsland bestendigen, lijkt het Verenigd Koninkrijk af te dalen in een politieke onderwereld.

Door vervroegde verkiezingen uit te schrijven hoopte Theresa May op een duidelijk mandaat in de Brexit-onderhandelingen. Inmiddels is zelfs vrij niet meer duidelijk of ze eind september nog premier zal zijn.

Na het aanvankelijke leedvermaak over de tegenspoed van de Tories bezien de Europese gezagsdragers de toestand in het VK inmiddels met een zeker medelijden. In Berlijn hebben leden van Merks CDU hun bezorgdheid uitgesproken over de stabiliteit van de Britse regering. „Nieuwe verkiezingen zijn waarschijnlijk”, voorspelde Norbert Röttgen, een vooraanstaand conservatief parlements lid.

Een BBC-correspondent in Berlijn meldde zondag dat een katholieke priester in de stad zijn parochianen had gevraagd „in deze moeilijke tijd te bidden voor het Britse volk”.

Voorlopig lijkt Europa een veiliger plek voor de kudde.

Matthew Karnitschnig schrijft als Europa-correspondent (standplaats Berlijn) voor de website politico.eu, waar dit artikel maandag verscheen.

Het Verenigd Koninkrijk lijkt intussen af te dalen in een politieke onderwereld

COLUMN

Maxim Februari

Bewijs maar eens dat 'onze' waarden beter zijn

In Engeland moeten drie dingen weg. Een ideologie moet teniet worden gedaan. De mensenrechten moeten ingeperkt. En het land moet zelf weg uit Europa – of Europa uit het land. Als je naar dat mandje kijkt, waarin drie lege flessen zitten die naar de glasbak moeten, komt de interessante vraag op wat het land dan wel wil behouden. En die vraag is niet typisch Brits, die is westerse. We kunnen hem onszelf ook stellen.

Begin juni hield Theresa May na een terreuraanslag in Londen haar 'genoeg is genoeg'-speech. Een week eerder was al bekend geworden dat Britse inlichtingendiensten 23.000 binnenlandse potentiële, jihadistische aanslagplegers op het oog hebben. Die zou je natuurlijk al 23.000 kunnen oppakken, maar dan staan er de volgende dag weer verse risico's op straat. Theresa May zei in haar speech daarom dat het niet gaat om het verwijderen van plannen, of om het oprullen van een netwerk, maar om het overwinnen van een ideologie.

Kennelijk wilde May de mensenrechten verdedigen door ze af te schaffen

En dat overwinnen, zei ze erbij, lukt niet langs militaire weg. Om deze strijd te winnen moet je potentiële terroristen van geweld afhouden – „turning their minds away from this violence” – en ervan overtuigen dat pluralistische Britse waarden superieur zijn aan alles wat haatpredikers bieden. Vrijwel geen krant citeerde dit, maar ze zei het wel. Ze sprak ook over „onze westerse waarden van vrijheid, democratie en mensenrechten”.

Twee dagen later kondigde May alweer aan de mensenrechten te willen inperken om potentiële terroristen te bestrijden. Kennelijk ging ze de mensenrechten verdedigen door ze af te schaffen. Zoals ze al eens eerder van plan was geweest de mensenrechtenverdragen op te zeggen, net als Mark Rutte. In het licht van de Brexit leverde dit interessante vragen op. Welke typisch Britse waarden zijn superieur? Welke westerse waarden? Waarom zou je die vervolgens weggoeien? Wat is er conservatief aan het afschaffen van je eigen gedachtegoed?

Twee zielen stredden duidelijk in Mays borst. De liberale ziel die gelooft dat mensen vatbaar zijn voor morele argumentatie. En de conservatieve ziel die gelooft dat ieder mens van nature slecht is en niet kan worden overtuigd, maar moet worden beteugeld. Liberale vrijheid

versus conservatieve discipline. Liberale rechten versus conservatieve traditie. Al snel leek haar conservatieve ziel deze strijd te winnen. Waarna May bleef zitten met het probleem dat juist de liberale ziel zo typisch westerse is. En zo pluralistisch Brits.

Die superieure waarden van het Westen, 'vrijheid, democratie en mensenrechten', zijn namelijk in de voorgaande eeuwen niet opgekomen als linkse illusies die we moeten doorprikken nu we volwassen zijn. De vrijheidsrechten zijn, zoals Marx al mopperde, eerder rechts dan links, ze passen binnen het economisch model van het westerse kapitalisme en dienen de economische vrijheid van het individu. Tot nu toe heeft het Westen economisch geleefd dankzij de typisch westerse mix van rechtse, economische vrijheid en linkse, sociale correctie op de nadelige gevolgen daarvan.

Maar de toekomst is conservatief: de mensenrechten verdwijnen, we worden minder westerse en minder Europees. We ontliberaliseren. En dat heeft zijn harde en zijn zachte kanten. De Brexit is bijvoorbeeld een zachte conservatieve reactie op het rechte liberalisme. De mens, gaandeweg ondergeschikt geraakt aan een economisch model, verlangt uit eenzaamheid terug naar een natuurlijk verband. Economisch gezien misschien niet verstandig, maar het leven bestaat uit meer dan economie.

De harde conservatieve reactie tegen liberale vrijheden vind je te nemende beteugeling van het individu. Landen zijn overvolle schoolklassen geworden, waaraan je geen leiding meer geeft via een kringgesprek, maar door correctie. In de overvolle en razendsnelle wereld worden andere managementtechnieken gebruikt dan gesprek en overtuiging. Meer politiemacht, grotere greep van de Staat, *offline* en *online*. Digitalisering staat volop in dienst van disciplineren.

Heeft Mays ene ziel gelijk, en win je de strijd niet met militaire inzet maar met de superioriteit van je waarden, dan zul je hardop moeten formuleren welke waarden je hebt en wat ze zo superieur maakt. Zijn dat nog steeds de Europese, westerse mensenrechten met hun claim van universaliteit? Lang is het ons gelukt die claim te uiten zonder hem te bewijzen, maar zo vanzelfsprekend superieur zijn we niet meer en in de ideologische strijd zullen we iets moeten laten zien.

Zijn westerse liberale waarden superieur? Schaffen we ze af? Welke superieure waarden nemen we dan? Misschien lijken dit theoretische vragen, maar volgens Theresa May wacht de doelgroep van haatpredikers op een antwoord.

Maxim Februari is jurist. Deze column is wekelijks.